

La covid o 'el còvid'?

Jordi Sedó
Lingüista i escriptor
www.escriptors.cat/autors/jordisedo

Darrerament, la nostra acadèmia, l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), ha donat a conèixer l'última actualització del seu diccionari en línia, una obra que tothom que té la llengua com a eina de treball hauria de prendre com a referència.

Cal celebrar, per exemple, incorporacions al vocabulari col·loquial com ara 'cardat-ada', 'fumut-uda', 'fotut-uda', 'ronso' o 'viatjat-ada', fins ara condemnades a restar al marge de la normativa, quan són ben vives en la parla. Inclou, també, expressions freqüents com ara 'no fer ni brot', 'cada dos per tres', 'd'una hora lluny', 'a tot tardar' o 'avall' (aquesta, per a referir-se a una situació en què es decideix prendre la solució més fàcil, com ara a "ho fem així i avall"). També s'hi han afegit conceptes que trobàvem a faltar com ara 'allargador' (el dispositiu per a allargar l'abast d'un cable) o 'caducitat' (per a referir-se no pas exclusivament al fet de caducar un producte, sinó a la data mateixa en què es compleix).

La llista és molt més àmplia i podeu consultar-la lliurement al web de l'IEC, però sí que m'agradaria posar l'atenció en dues paraules que, em semblen especialment rellevants en els temps que corren. Una és 'coronavirus', que no tenia encara entrada al diccionari, que ara estableix: "m. [BI] [LC] [MD] Família de virus de forma esfèrica i amb protuberàncies semblants a les de la corona solar, que són causants de malalties respiratòries i altres afeccions en diferents classes de vertebrats." D'acord amb això, doncs, el mot no serveix per anomenar la malaltia, sinó, exclusivament, el tipus de virus que la produeix.

El nom adequat per a referir-se a la malaltia, que també és una nova incorporació al diccionari, és 'covid'. En aquest cas, però, fixe'u-vos atentament en el text que la defineix: "[de l'acrònim de l'anglès COVID, *coronavirus disease*] f. [BI] [LC] [MD] Malaltia respiratòria causada pel coronavirus SARS-CoV-2 i caracteritzada per febre, tos i dificultats respiratòries, que en casos greus pot derivar en una pneumònia, en una síndrome respiratòria aguda greu o en una insuficiència renal."

Cal que ens fixem especialment en dos detalls: el primer és la marca f. que precedeix la definició, després de l'aclariment etimològic, i que estableix, ara ja normativament, que es tracta d'un substantiu de gènere femení. Deixa clar, doncs, que cal referir-s'hi dient 'la covid' i no pas 'el covid', com fan alguns mitjans i també alguns comunicadors individualment, en un acte de deixadesa que convindria que anessin polint. Si fins avui era tolerable ignorar-ho perquè encara no hi havia res fixat més enllà d'una indicació del Termcat en el mateix sentit, continuar fent-ho a partir d'ara, com si el diccionari no s'hi

hagués pronunciat, constitueix, a parer meu, una transgressió de la normativa i una manca de respecte per l'autoritat de la nostra acadèmia.

En segon lloc, observem que l'IEC no ha considerat oportú accentuar la paraula, com sí que va fer en el seu moment amb 'hàndicap' o 'càmping', per exemple. Per tant, d'acord amb la prosòdia catalana, és un mot agut. Igual que 'Madrid' o 'polit'. La pronúncia plana, 'còvid', que sentim sovint als mitjans, doncs, hauria d'anar desapareixent dels professionals de la llengua perquè el parlant va sentint aleatòriament les dues pronúncies tant en masculí com en femení i això no fa més que escampar, entre la comunitat de parlants, la vacil·lació i el dubte, cosa que, en el cas del català, per l'especial situació de vulnerabilitat que viu, resulta especialment perillós. Apel·lo, doncs a la professionalitat dels comunicadors perquè corregeixin al més aviat possible la seva deixadesa i mirin de no introduir més confusió en una llengua que ja es troba prou malmesa com perquè ens permetem el luxe de no ser mínimament primmirats en aquests detalls. Si altres llengües no s'han ocupat del problema deu ser perquè no el senten un problema, però, en el cas del català, en què qualsevol il·luminat pot creure's capaç de pontificar en matèria de llengua, és especialment perillós menysprear així l'autoritat de l'entitat que hauria de tenir la capacitat d'escombrar la vacil·lació i la inseguretats dels parlants.

Si qualsevol comunicador professional pot desmarcar-se alegrement del que estableix la nostra acadèmia i esmenar la plana als acadèmics, la llengua es diversifica sense sentit i cobra l'aspecte d'una mena de patuès que no acaba de ser capaç d'arribar a disposar d'una normativa estable. Em refereixo a laxituds com aquesta o a rebequeries del tipus: "Doncs jo continuaré fent servir els mateixos dia-

crítics que abans perquè sempre s'ha fet així", quan, a més de no ser una raó amb fonament, no és veritat que sempre s'hagi fet així. Una cosa és discrepar i argumentar fonamentadament la discrepància amb criteris solvents, que sempre és cosa sana, i una de ben diferent és creure's amb el dret de transgredir la normativa i adaptar-la al gust de cadascú a partir de peregrines raons sense causa ni fonament. Naturalment, el parlant particular pot fer el que cregui convenient, però els professionals de la llengua tenen l'obligació de fer servir un model acurat que serveixi per transmetre seguretat i rigor a la comunitat de parlants, que hauria de poder refiar-se que allò que sent en boca dels professionals resta avalat per la normativa i, per tant, pot prendre-ho com a referència fiable a l'hora d'escollir el seu propi model.

Estic convençut que la llengua és un fet dinàmic i que la missió de l'acadèmia no és pas fixar-la, sinó, al contrari, actualitzar-la recollint constantment les tendències dels parlants i quan aquests, finalment, s'han decidit per una opció que es preveu definitiva, normativitzar-la sancionant-la positivament. Però tampoc no es pot limitar a això. L'acadèmia, en casos de vacil·lació de la població, com succeeix en l'actualitat amb la pronúncia i el gènere de la paraula 'covid', no pot deixar sola la comunitat de parlants, sinó que ha d'oferir la solució que veu preferible d'acord amb criteris lingüístics, socials i comunicatius i avalar-la amb la corresponent normativització. I si, malgrat això, la comunitat de parlants es decanta per una solució diferent de la proposada pels estudiosos, bo serà que, quan aquesta estigui clarament fixada –no pas abans–, l'acadèmia rectifiqui la seva pròpia opció i sancioni democràticament a favor de la solució que els parlants hagin triat, com ha passat en manta ocasions. Potser menys de les que seria desitjable, efectivament. Però l'acceptació de mots com ara 'guapo', 'caldo' o 'maco', posem per cas, donen fe d'aquesta capacitat que ha de tenir una acadèmia de la llengua d'adaptar-se a l'ús dels parlants. Fer-ho és del tot necessari, però en el cas del català, exposat a la influència sobretot del castellà, però també de l'anglès, que l'interfereixen constantment, i a mercè de les traves que posa l'estat al normal desenvolupament de l'idioma, s'ha de fer amb la prudència i la distància que recomana la nostra delicada situació.

En casos de vacil·lació com aquest, entenc que els mitjans de comunicació han de fer pinya amb l'acadèmia per tal de no desorientar més encara la població perquè aquesta arribi, al més aviat possible, a la solució definitiva, sigui la que sigui. No és sana per a la salut d'una llengua en la situació de vulnerabilitat de la nostra, la vacil·lació existent avui, fins i tot en un mateix parlant, que, completament desorientat, en ocasions opta per una solució i en altres opta per l'altra.

La inseguretats col·lectiva que pateix la nostra comunitat de parlants, que, d'altra banda desconfia dels mitjans, que ofereixen solucions contradictòries, no ajuda gens al procés de normalització lingüística que –no ho oblidem– encara tenim pendent de completar. I si no podem comptar amb la professionalitat i la complicitat dels mitjans de comunicació, tenim molt mala peça al teler.

En casos de vacil·lació, com la pronúncia o el gènere de 'covid', els mitjans han de fer pinya amb l'acadèmia per no desorientar més la població

GUANYADORS DEL CALENDARI D'EN TEO EL 9 NOU

- Josep Tauste Gallego..... Vic
- Raquel Puigví Vilà..... Sant Pere de Torelló
- Enriqueta Ramisa Verdager Gurb
- Magdalena Ferrer Molera Manlleu
- Esteve Montmany Leonart..... Balenyà
- Josep Pagespetit Rius Vic
- Josep Sabata Capdevila Sta. Eugènia de Berga
- Josefa Tañà Oms..... Balenyà
- Núria Camps Tubert St. Hipòlit de Voltregà
- Escola Rocaprevera..... Torelló
- Cristina Vilaró Montaner..... Vic
- Jordi Casellas Pous..... Roda de Ter
- Carme Bigas Vidal..... Tona
- Josep Fontdevila Comas Sant Pere de Torelló
- Roser Molas Pajerols Sta. Eulàlia de Riuprimer
- Josep Sené Viñets..... Roda de Ter
- Genoveva Bernabé Tubien..... Vic
- Josep M. Mola Blasi..... Manlleu
- Pilar Gallifa Armengol..... Taradell
- Albert Nogué Oms..... Vic

- Núria Vivet Farré..... Taradell
- Roser Pérez Villegas..... Torelló
- Marta Mas Ayats..... Les Masies de Roda
- Ramon Serrabassa Coll Sant Hipòlit de Voltregà
- Jaume Puigdemunt Guiteras Torelló
- M. Teresa Raurell Pujol..... Torelló
- Joan Mas Calm..... Centelles
- Manuel Font Font Vic
- Anna Buján Parrado Vic
- Francesc Manzano Eguiares..... Taradell
- Esther Massagué Nogue..... Sta. Eulàlia de Ronçana
- Montserrat Riera Crous..... Lliçà d'Amunt
- Martí Salavedra Roca..... Sta. M. de Palautordera
- Rosa M. Casals Galvany La Garriga
- Josep Bosch pastisseria, SL Sant Feliu de Codines
- Montserrat Bellot Espinós Granollers
- Germà Morlans Molina..... Llinars del Vallès
- Adolf Agustí Castella..... Sant Antoni de Vilamajor
- Joaquima Mateu Masagué..... Cardedeu
- Joan Fàbregas Carreras..... Canovelles

Podran recollir el calendari fins al dia 11 de gener de 2021.
Recollida Vic: plaça de la Catedral, 2. Recollida Granollers: c. Girona, 34, 1r pis.